1 Splitsing van de balans in rekeningen

Ondertussen is wel duidelijk dat het heel moeilijk is alle documenten die een weerslag hebben op het vermogen van een onderneming in balansen te registreren. Inderdaad, er bestaat een systeem dat ervoor zorgt dat de bedragen in de balans niet altijd aangepast of doorgehaald moeten worden, of nog, dat er niet altijd nieuwe balansen opgesteld moeten worden bij elke te registreren verrichting.

Hiertoe stellen we elke balanspost voor als een **rekening**. De linkerzijde van een rekening wordt de **debetzijde** genoemd en de rechterzijde is de **creditzijde**. De verzameling van alle rekeningen wordt in het boekhoudjargon het '**grootboek**' genoemd.

De bedragen die links op de balans voorkomen, worden ook links op de rekening geplaatst. Zo wordt de actiefzijde van de balans opgesplitst in actiefrekeningen, die allemaal langs hun linkerzijde, de debetzijde, geopend worden voor het bedrag vermeld in de balans.

De bedragen die rechts op de balans voorkomen, aan de passiefzijde van de balans, worden op de rechterkant van de rekeningen geplaatst. Zo wordt de passiefzijde van de balans opgesplitst in **passiefrekeningen**, die langs hun rechterkant, de creditzijde, geopend worden.

Toegepast op de beginbalans van garage Debra geeft dat het volgende beeld:

Actief	**Beginbalans van nv Debra op 02.04.x1**		Passief
Gebouwen	125 000	Inbreng	
Installaties	12 500	Kapitaal	100 000
Meubilair	5 000	Lening KBC	50 000
Bank r/c	6 500		
Kas	1 000		
	150 000		150 000

Splitsing van de beginbalans in balansrekeningen

Actiefrekeningen

D	Gebouwen	C
(1) 125 000		

D	Installaties	C
(1) 12 500		

D	Meubilair	C
(1) 5 000		

D	Bank r/c	C
(1) 6 500		

D	Kas	C
(1) 1 000		

Passiefrekeningen

D	Kapitaal	C
		100 000 (1)

D	Lening KBC	C
		50 000(1)

Met het cijfer (1) verwijzen we naar de eerste boeking op balansrekeningen. **Voor elke verrichting geboekt op rekeningen is het totaal dat gedebiteerd werd op de rekening(en) = het totaal dat gecrediteerd werd op de rekening(en).**

2 Boekingsregels van balansrekeningen

Bij de afname/toename van de bezittingen en/of schulden stelden wij voorheen altijd een nieuwe balans op. Het gebruik van rekeningen vereenvoudigt dat systeem sterk. Het feit dat een rekening twee zijden heeft, laat immers toe vermeerderingen en verminderingen van elkaar te scheiden. Logischerwijze komen **vermeerderingen op de zijde van het beginbedrag** voor en **verminderingen op de tegenovergestelde zijde**. Bij de toename van bezittingen debiteren wij de actiefrekeningen, bij de afname crediteren we ze. Passiefrekeningen worden gecrediteerd bij de toename van schulden en gedebiteerd bij de vermindering van schulden.

Schematisch voorgesteld:

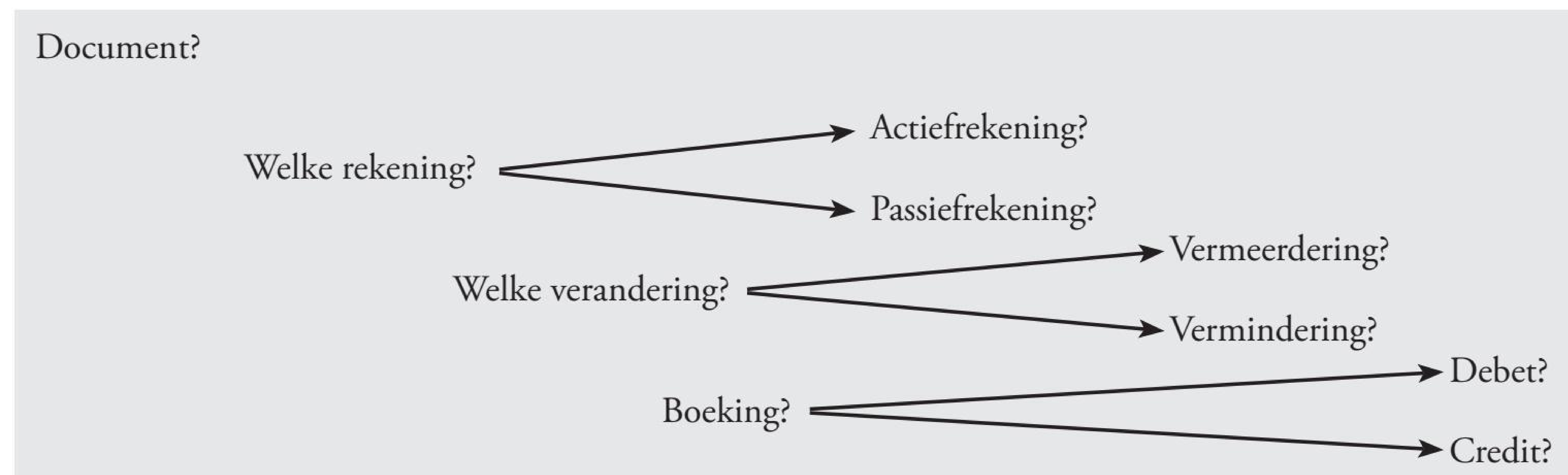
+ D	**Actiefrekeningen**	- C
beginbedrag		
↗ bezittingen		↘ bezittingen

- D	**Passiefrekeningen**	+ C
		beginbedrag
↘ schulden		↗ schulden

Bij elke boeking geldt de gelijkheidsregel D = C.

Nog twee raadgevingen:

1 Bij elke verrichting moet je altijd vooraf dezelfde vragen stellen. We geven ze als volgt schematisch weer:

2 Controleer na elke boeking op de rekeningen of

het gedebiteerde bedrag = het gecrediteerde bedrag

We illustreren de werking van de rekeningen aan de hand van de al vroeger geregistreerde documenten. Het betreft dus boeking (2) en (3) op de rekeningen.

(2) AF/1 voor de aankoop van een computer bij nv Compu, bedrag 2 500 EUR + 21 % btw

Voor de boekhoudkundige registratie splitsen we dit document in zijn drie componenten:
- Door deze aankoop vermeerderen onze bezittingen aan vaste activa. De actiefrekening 'Computers' zal dus gedebiteerd worden voor 2 500 EUR.
- De btw-vordering tegenover de btw-administratie neemt bij elke aankoop van goederen en diensten toe. De actiefrekening 'Btw op aankopen' zal gedebiteerd worden voor 525 EUR.
- Anderzijds ontstaat er een schuld tegenover leverancier Compu. De passiefrekening 'Leveranciers' wordt voor het totale bedrag van 3 025 EUR gecrediteerd.

We merken op dat het evenwicht tussen debet en credit hierdoor bevestigd wordt.

Schematische opbouw

Rekening 'Computers'	Rekening 'Btw op aankopen'	Rekening 'Leveranciers'
Actiefrekening	Actiefrekening	Passiefrekening
Vermeerdering	Vermeerdering	Vermeerdering
Debet	**Debet**	**Credit**

+ D	Computers	- C
(2)	2 500	

+ D	Btw op aankopen	- C
(2)	525	

- D	Leveranciers	+ C
	3 025	(2)

(3) BU/1, betaling AF/1 via een bankoverschrijving, bedrag 3 025 EUR

Voor de boekhoudkundige registratie splitsen we dat document in zijn twee componenten:
- Ingevolge onze betaling vermindert het tegoed op onze bankrekening. De actiefrekening 'Bank r/c' zal voor 3 025 EUR gecrediteerd worden.
- Onze schuld tegenover leverancier Compu vermindert eveneens met 3 025 EUR. De passiefrekening 'Leveranciers' wordt hiervoor gedebiteerd.

Opnieuw wordt de gelijkheid tussen wat gedebiteerd en gecrediteerd werd voor boeking (3) bevestigd.

Boekhoudkundige verwerking

Rekening 'Bank r/c'	Rekening 'Leveranciers'
Actiefrekening	Passiefrekening
Vermindering	Vermindering
Credit	**Debet**

+ D	Bank r/c		- C
(1)	6 500		
		3 025	(3)

- D	Leveranciers		+ C
		3 025	(2)
(3)	3 025		

3 Verschilpunten tussen balans en rekening

Het vertrekpunt van de boekhouding is de balans. Het is de 'foto' van de onderneming op een bepaald ogenblik, bv. bij het begin van de activiteiten, of tussentijds, of bij het begin van een nieuw boekjaar ...

Omdat de onderneming altijd in beweging is, is deze toestand snel achterhaald. De dynamiek van het ondernemingsgebeuren weerspiegelt zich daarom in de veranderingen die op de rekeningen worden geboekt. Achteraf gaat men van de rekeningen terug naar de balans. Hiertoe moeten de rekeningen 'gesaldeerd' worden. Het saldo van alle rekeningen verschijnt op de balans. Op die manier krijgt men een beter overzicht over en een inzicht in de vermogenstoestand van de onderneming op het ogenblik dat men de balans opnieuw opstelt.

De belangrijkste verschilpunten tussen 'balans' en 'rekening' schematiseren we als volgt:

Balans	Rekening
Statisch: beeld van de toestand van de onderneming op een bepaald ogenblik	Dynamisch: wordt gebruikt bij de boeking van elk document
Betrekking op alle activa- en passivabestanddelen	Betrekking op één enkel actief- of passiefbestanddeel
Linkerzijde = actief, rechterzijde = passief	Linkerzijde = debet, rechterzijde = credit
Actief = passief	Debetbedrag = creditbedrag bij elke boeking

4 Het afsluiten van de balansrekeningen

4.1 Het afsluiten van actiefrekeningen

Bekijken wij even de rekening 'Bank r/c' na het boeken van de verschillende documenten:

+ D	Bank r/c		- C
(1)	6 500	3 025	(3)

In het begin van de boekhoudperiode bedroeg ons bezit op de bankrekening 6 500 EUR. Ondertussen werd een betaling uitgevoerd, waardoor onze liquide middelen met 3 025 EUR verminderd zijn. Om ons huidige bezit te kennen, moeten we het verschil bepalen tussen de grootste en de kleinste zijde van de rekening. Omdat 'Bank r/c' een actiefrekening is, weten wij meteen dat de zijde met het grootste totaal de debetzijde is. Op die zijde komen het beginbedrag en de vermeerderingen immers voor. De creditzijde wordt gebruikt voor de verminderingen, of de uitgaven via de bankrekening.

Het overschot, het verschil tussen de totalen van de twee zijden van een rekening, noemt men het saldo (meervoud: saldi).

Actiefrekeningen hebben een **debetsaldo** (afgekort DS). We bepalen het DS door:

(1) het totaal te noteren op de grootste zijde;
(2) datzelfde totaal ook te noteren op de kleinste zijde;
(3) op die kleinste zijde het saldo te berekenen, dat is het verschil tussen het totaal van de boekingen van die kleinste zijde en het totaal van de grootste zijde;
(4) dit saldo ook op de kleinste zijde te noteren.

+ D	Bank r/c		- C	
(1)	6 500	3 025	(3)	
		3 475	**DS** ⟹	**Balans Actief (3)**
	6 500	6 500		

(1) (totaal grootste zijde) — **(2)** (zelfde totaal op kleinste zijde)

4.2 Het afsluiten van passiefrekeningen

In tegenstelling tot actiefrekeningen vertonen **passiefrekeningen** een **creditsaldo**. Het wordt op dezelfde manier vastgesteld als het debetsaldo. Wij illustreren dat even aan de hand van de rekening 'Leningen', zoals die er op een bepaald ogenblik in de boekhouding uitziet:

- D	Leningen	+ C
2 500		25 000
2 500		
2 500		

Op de creditzijde van de rekening 'Leningen' vinden wij een schuld van 25 000 EUR terug. Er werd al driemaal voor 2 500 EUR gedebiteerd, wat wijst op een vermindering van de schuld door aflossingen.

Aangezien wij nooit méér terugbetalen dan wat we schuldig zijn, is het logisch dat de rekening 'Leningen', zolang het geleende bedrag niet volledig terugbetaald is, een creditoverschot of creditsaldo vertoont. In ons geval bedraagt het 17 500 EUR.

Schematisch

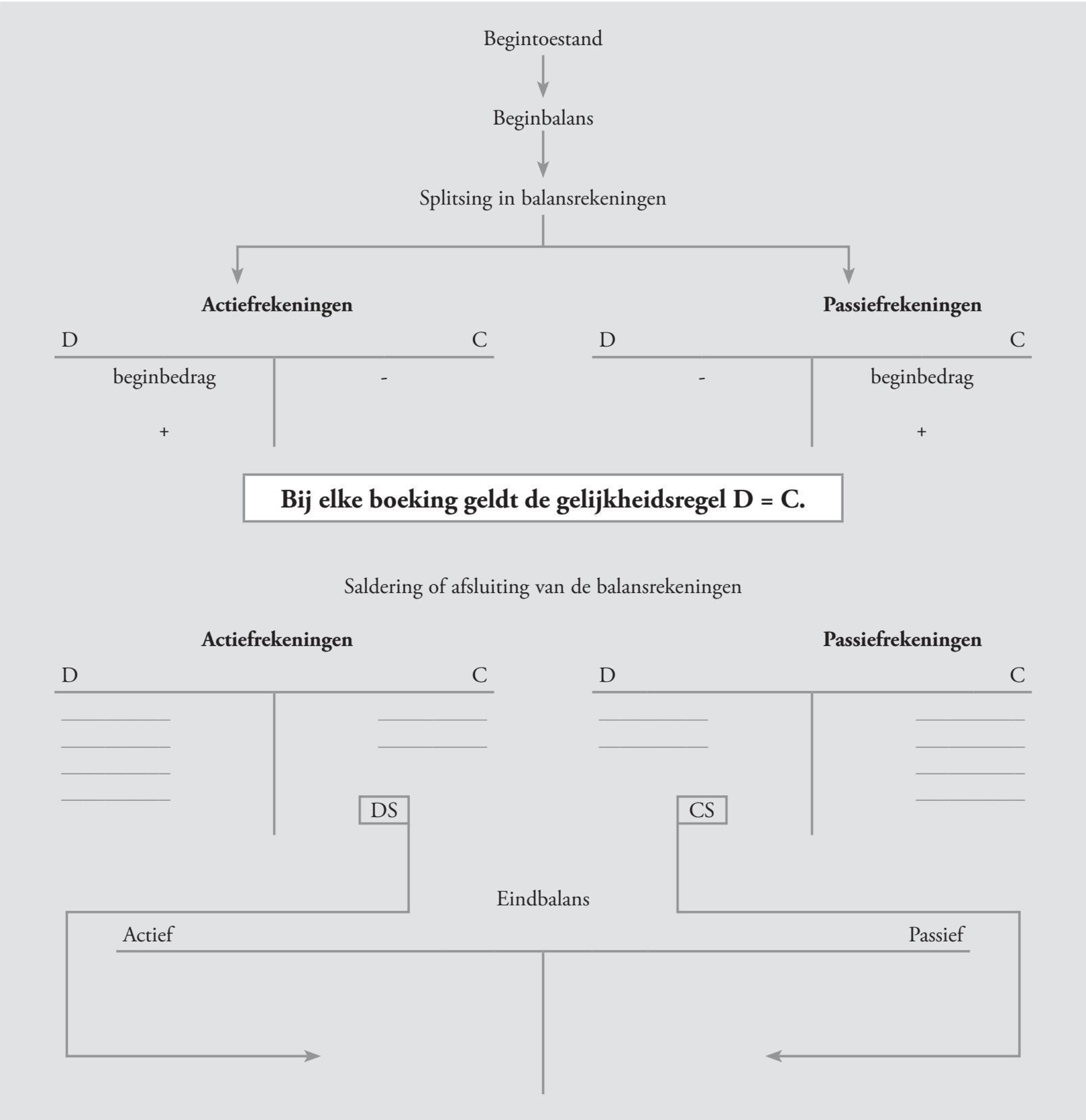
		– D	Leningen	+ C	
			2 500	25 000	
			2 500		
			2 500		(1)
Balans Passief ⟸	**(3)**	**CS**	**17 500**		
			25 500	25 000	
			(2)		

Omdat alle boekingen in evenwicht gebeuren, d.w.z. dat er telkens voor evenveel gedebiteerd als gecrediteerd wordt, zal ook het totaal van de debetsaldi gelijk zijn aan het totaal van de creditsaldi. M.a.w. de balans, die opgesteld wordt op basis van de saldi van de rekeningen, zal in evenwicht zijn.

Door dat evenwicht weten we meteen dat de boekingen correct uitgevoerd zijn. Uiteraard kan, door foutieve boekingen of vergetelheden, een eindbalans verkregen worden die niet meer in evenwicht is. Om te vermijden dat die fout pas in de eindbalans vastgesteld wordt, wordt in de praktijk op geregelde tijdstippen, bij wijze van proef op de juistheid van de boekingen, een balans opgesteld, m.n. de **proef-** en **saldibalans**.

Die balans vervult dus een belangrijke controlefunctie. Vanzelfsprekend komen wij op die proef- en saldibalans later uitvoerig terug.

5 Schematische samenvatting

6 Opgave voor zelfstudie

Opgave

Wij hernemen hierna de beginbalans van nv Florista op 1 mei 20x1.

Actief			Beginbalans van nv Florista op 01.05.20x1		Passief
Vaste activa		**86 000**	**Eigen vermogen**		**98 000**
Gebouw	80 000		Kapitaal	98 000	
Bestelwagen	3 000				
Kantoormachines	3 000		**Schulden ≤ 1 jaar**		**5 000**
		17 000	Leveranciers	5 000	
Vlottende activa					
Voorr. bloemen en planten	10 000				
Voorr. sierkunstartikelen	1 000				
Klanten	3 000				
Bank r/c	2 000				
Kas	1 000				
		103 000			**103 000**

Tijdens de eerste week van mei moeten de volgende documenten geregistreerd worden:

– BU/1 betaling openstaande leveranciersschuld van 750 EUR via bankoverschrijving.
– Kasdocument 1 (K/1) n.a.v. de ontvangst van 2 500 EUR geleend door de ouders van de nieuwe eigenaar en terug te betalen na 10 maanden. De nieuwe eigenaar ondertekent hiervoor een schuldbekentenis.
– AF/1 aankoop van nieuw etalagemeubilair 5 000 EUR + 1 050 EUR btw bij Luxetal.
– K/2 Een klant betaalt cash in de winkel 375 EUR ter vereffening van de openstaande factuur van de maand april.

Gevraagd

1 Open de balansrekeningen.
2 Verwerk alle documenten van de eerste week van mei.
3 Saldeer de rekeningen.
4 Stel de eindbalans op.

Oplossing

Hierna volgt de uitgewerkte oplossing, voorafgegaan door deze uitgebreide toelichting:

– Verrichting (1) betreft de opening der balansrekeningen. Alle activarekeningen worden gedebiteerd, alle passivarekeningen worden gecrediteerd. Het totaal debet = het totaal credit.
– Verrichting (2) betreft de boeking van een bankrekeninguittreksel. Door de betaling van een leverancier zal de bankrekening van nv Florista verminderd zijn met 750 EUR, waardoor de actiefrekening 'Bank r/c' gecrediteerd wordt. De openstaande schulden staan op de rekening 'Leveranciers' open langs de creditzijde. Deze schulden verminderen, waardoor de passiefrekening 'Leveranciers' gedebiteerd wordt.
– Verrichting (3) heeft voor gevolg dat de actiefrekening 'Kas' gedebiteerd wordt door het in ontvangst nemen van 2 500 EUR. Anderzijds betreft dit een geldsom die na 10 maanden moet

terugbetaald worden. Aldus stijgen de schulden op < 1 jaar. We crediteren bijgevolg de passiefrekening ‘Lening ouders’.

– In verrichting (4) werd de aanschaffingswaarde van het etalagemeubilair als toename van de vaste actiefrekening ‘Meubilair’ gedebiteerd. Ook de actiefrekening ‘Btw op aankopen’ neemt toe en wordt gedebiteerd. Ten slotte is er de toename van de totale schuld inclusief btw tegenover de leverancier Luxetal. Bijgevolg werd de passiefrekening ‘Leveranciers’ gecrediteerd.
– In verrichting (5) wordt de ontvangen cash van 375 EUR van een van onze klanten als toename van de actiefrekening ‘Kas’ gedebiteerd. Uiteraard zullen de openstaande vorderingen op de actiefrekening ‘Klanten’ voor hetzelfde bedrag verminderen, waardoor de rekening ‘Klanten’ gecrediteerd wordt.

Na deze 5 verrichtingen worden alle debetzijdes van de actiefrekeningen opgeteld. Hun totaalbedrag wordt ook op de creditzijde geregistreerd als totaal. Het verschil tussen het totaal debet en het nog te maken credittotaal van alle verrichtingen geboekt op de creditzijde van de actiefrekeningen, wordt als saldo geregistreerd. Voor actiefrekeningen gebeurt dit op de creditzijde (de zijde met het kleinste totaal). Het saldo zelf wordt debetsaldo genoemd. Voor de passiefrekeningen wordt net andersom gewerkt. Het saldo zelf wordt creditsaldo genoemd.

Alle debetsaldi worden vervolgens op de actiefzijde van de eindbalans geregistreerd, terwijl de creditsaldi op de passiefzijde van de eindbalans voorkomen. Meteen zien wij dat deze eindbalans een totaal vermogen weergeeft van 110 800 EUR. Op het passief is duidelijk van waar dit vermogen afkomstig is, op het actief is duidelijk door welke werkmiddelen het vertegenwoordigd wordt.

D +	Bestelwagen		- C
(1)	3 000	**3 000**	**DS**
	3 000	3 000	

D +	Kantoormachines		- C
(1)	3 000	**3 000**	**DS**
	3 000	3 000	

D +	Voorraad bloemen		- C
(1)	10 000	**10 000**	**DS**
	10 000	10 000	

D +	Voorraad sierkunstartikelen		- C
(1)	1 000	**1 000**	**DS**
	1 000	1 000	

D +	Bank r/c		- C
(1)	2 000	750	(2)
		1 250	**DS**
	2 000	2 000	

D -	Kapitaal		+ C
CS	**98 000**	98 000	(1)
	98 000	98 000	

D -	Leveranciers		+ C
(2)	750	5 000	(1)
CS	**10 300**	6 050	(4)
	11 050	11 050	

D -	Lening ouders		+ C
CS	**2 500**	2 500	(3)
	2 500	2 500	

D +		Meubilair	- C
(4)	5 000	**5 000**	**DS**
	5 000	5 000	

D +		Klanten	- C
(1)	3 000	375	(5)
		2 625	**DS**
	3 000	3 000	

D +		Kas	- C
(1)	1 000		
(3)	2 500		
(5)	375	**3 875**	**DS**
	3 875	3 875	

D +		Btw op aankopen	- C
(4)	1 050	**1 050**	**DS**
	1 050	1 050	

D +		Gebouw	C
(1)	80 000	**80 000**	**DS**
		80 000	

Actief		Eindbalans van nv Florista op 08.05.20x1			Passief
Vaste activa		**91 000**	**Eigen vermogen**		**98 000**
Gebouw	80 000		Kapitaal	98 000	
Bestelwagen	3 000				
Kantoormachines	3 000		**Schulden ≤ 1 jaar**		**12 800**
Meubilair	5 000		Leveranciers	10 300	
			Lening ouders	2 500	
Vlottende activa		**19 800**			
Voorr. bloemen en planten	10 000				
Voorr. sierkunstartikelen	1 000				
Klanten	2 625				
Btw op aankopen	1 050				
Bank r/c	1 250				
Kas	3 875				
		110 800			**110 800**

7 Oefeningen

1 Wordt een vermeerdering op een rekening gedebiteerd of gecrediteerd? Leg uit.

2 Geef telkens een omschrijving van de verrichting, vermeld het gebruikte document en boek op rekeningen:
1 een situatie waarbij een actiefrekening vermindert en een passiefrekening vermindert;
2 een situatie waarbij een actiefrekening vermindert en een actiefrekening vermeerdert;
3 een situatie waarbij een actiefrekening vermeerdert en een passiefrekening vermeerdert.

3 Duid aan welke rekening(en) gedebiteerd en gecrediteerd worden:
1 Een handelaar ontvangt 2 000 EUR van een klant. Het bedrag werd gestort op de bankrekening.
2 1 500 EUR wordt van de bank overgeschreven naar leveranciers Knops.
3 Aankoop van een vrachtwagen 35 000 EUR + 21 % btw, factuur nr. 345 contant betaalbaar.
4 Bankrekeninguittreksel: een klant betaalde 225 EUR via de Bpost Bank.
5 Aankoop van 2 000 EUR kantoormeubilair + 21 % btw. Aankoopfactuur nr. 567 betaalbaar op 30 dagen.
6 Aan leverancier Bex wordt per bankrekening 200 EUR betaald, zoals blijkt uit bankrekeninguittreksel.
7 De bank stelt 25 000 EUR ter beschikking voor een periode van 8 maanden, geplaatst op de zichtrekening van de onderneming.

4 Op de grootste zijde van Leveranciers staat 25 000 EUR en op de andere zijde 5 000 EUR.

Gevraagd
1 Breng deze bedragen op de rekening.
2 Verantwoord debiteren en crediteren.
3 Bepaal het saldo.

5 Stel de beginbalans op, bepaal het eigen vermogen, open daarna de rekeningen en boek de opgegeven documenten.
Beginbalans:
Kas 1 875 EUR, Bank r/c 15 750 EUR, Voorraad handelsgoederen 5 250 EUR, Klanten 2 625 EUR, Gebouwen 98 500 EUR, Kantoormeubilair 5 875 EUR, Leveranciers 6 125 EUR, Lening Janssens 6 maanden 12 500 EUR, Kapitaal X EUR.
Documenten:
1 Aankoopfactuur computer 1 250 EUR + 21 % btw.
2 Bankrekeninguittreksel betaling openstaande schulden voor aankopen handelsgoederen 1 000 EUR.
3 Bankrekeninguittreksel: ontvangst 2 500 EUR in bankoverschrijving, conform openstaande verkoopfactuur.
4 Ontvangstbewijs ondertekend door Janssens voor terugbetaling van 1 250 EUR in speciën, met name de eerste schijf van de lening.

Gevraagd
Saldeer ook de rekeningen en stel de eindbalans op.